

Aktuální otázky lidských práv

Vážené dámy a pánové,

s tématy pro aktuální číslo Bulletinu jsme se skutečně střetli. Petr Příbyla z University of Nottingham rozebírá aktivity Evropské unie ve vztahu k Ukrajině a Jan Hejtmánek a Petr Suchánek se zaměřují na lidskoprávní přesahy blížících se olympijských her v ruském Soči. Situace na Ukrajině zůstávala koncem ledna velmi nepřehledná a otevřená všem variantám vývoje. Zároveň je poměrně složité na dálku posoudit, co přesně se v Kyjevě a dalších městech odehrává, případně nakolik jsou demonstrace a další odvážnější akce skutečně rozšířené. Zatímco české servery nešetřily na titulních stranách dramatickými fotkami s hořícími barikádami a lidmi v plynových maskách, při procházení stránek zahraničních agentur a zpravodajských stanic (Reuters, Bloomberg, BBC, Al Jazeera) ukrajinské události mezi úplné top zprávy nepatřily. Každopádně, pokud se nakonec podaří Viktora Janukovyče svrhnout, na jeho následovníka rozhodně nečeká snadný úkol. Kombinace země s hlubokými strukturálními problémy (rozsáhlá korupce, neefektivní veřejná správa, nefungující soudy, zaostalé hospodářství, rozdíly mezi východem a západem, emigrace elit atd.) a netrpělivým obyvatelstvem dává tušit,

že po případné obměně vládnoucích figur opět dojde po euforických okamžicích k bolestnému vystřízlivění. Právě v takových chvílích by pomohlo hozené lano Evropské unie, které by dalo zemi jasné směřování. Prozatím to však vypadá, že Brusel bude čelit jen dalšímu kolu uštěpačných poznámek, kterak chce hrát roli světové mocnosti, ale není schopen ovlivnit ani události ve svém bezprostředním sousedství. Opět se však sluší připomenout, že Unie selhává, jelikož členské státy ji selhat nechají. Jižní křídlo Unie trápí zcela jiné události v jeho blízkém sousedství a příliš nestojí o rozmělnění pozornosti. Na druhou stranu, Polsko, Litva či jiné státy, jež dění na Ukrajině bezprostředně ovlivňuje, přeci jen v unijním soukolí nemají takový vliv, jako kdyby si celou věc vzaly za svou Německo nebo Francie.

Hrám v Soči se sluší popřát bezpečný průběh a několik silných příběhů, které by připomněly, že by se v prvé řadě mělo stále jednat jen o sport, který snad má potenciál lidi sbližovat...

Zajímavé a obohacující počtení přeje
za Centrum pro lidská práva a demokratizaci
Hubert Smekal.

Obsah

Ukrajinské „ne“ a budoucnost Východního partnerství

1) Mezinárodní trestní spravedlnost | 5

Velká Británie před Mezinárodním trestním soudem?

Odročení případu Kenyatta - skutečně jen odročení nebo definitivní konec?

2) Evropský systém ochrany lidských práv | 8

Plánované přistoupení EU k EÚLP a předchozí zapojení Soudního dvora EU

Porušení *ius cogens* – dostatečný důvod pro omezení imunity státu?

Evropské občanství na prodej

3) Mezinárodní politika, byznys a lidská práva | 12

Mezinárodní politika, byznys a lidská práva v roce 2013

Olympijské hry v Soči

4) Česká republika a lidská práva | 16

Kauza „stromkaři“ na cestě českou justicí

Olympijské hry v Soči a česká politika

+ Monitoring lidskoprávních publikací: Přehled aktuálních článků o lidských právech

Servis pro zájemce o lidská práva na webu Centra

Pokud se zajímáte o lidská práva, na webu Centra najdete několik zajímavých stránek, které by vám mohly usnadnit práci. Je tam například seznam letních škol, které můžete letos navštívit, včetně deadlineů, školného a odkazů.

Na webu je i *beta verze* našeho Manuálu k výzkumu lidských práv s řadou odkazů na užitečné zdroje včetně výzkumných mezinárodněprávních a lidskoprávních manuálů amerických univerzit nebo lidskoprávních blogů.

Více na www.centrumlidskaprava.cz.

Ukrajinské „ne“ a budoucnost Východního partnerství

Petr Příbyla

Vilniuský summit Východního partnerství 28. a 29. listopadu byl v předvečer svého konání všeobecně vnímán jako další známka úspěchu Evropské politiky sousedství. Setkání mělo vyústit v podepsání a finalizaci asociačních dohod se čtyřmi post-sovětskými republikami. Ani zářijové rozhodnutí Arménie, která místo asociační dohody s Evropskou unií dala přednost Euroasijské unii s Ruskem, na tom nemělo mnoho změnit.

Přesto se otevírání nové kapitoly Východního partnerství nekonalo a summit skončil fiaskem. O co tedy šlo v asociační dohodě s Ukrajinou? Co Evropská unie nabídla? A co ve výsledku „ne“ prezidenta Viktora Janukovyče znamená pro evropskou politiku Východního partnerství?

Evropská politika na východ

Základy Východního partnerství sahají až do první poloviny 90. let. Tehdy se Unie rozhodla posilovat vztahy se svými východními sousedy v rámci Dohod o partnerství a spolupráci. Postupem času došlo k postupnému přebudování dosavadní politiky a v roce 2004 byla formulována Evropská politika sousedství. Asociační dohoda, která byla Ukrajině na vilniuském summitu nabídnuta, vznikla jako výsledek projektu Východního partnerství započatého v roce 2009. Mimochodem, zakládající schůzka proběhla během českého předsednictví v květnu 2009 v Praze.

Cílem tohoto projektu je především posílení vztahů s východními post-sovětskými republikami skrze ekonomickou spolupráci a vytvoření ‘cestovní mapy’ pro nastartování demokratických reforem, které státy musí implementovat, chtějí-li se přiblížit Unii. Nicméně již od počátku Východního partnerství se ozývaly hlasy, že to co EU nabízí výměnou za demokratické a tržní reformy, neodráží očekávání zemí v tomto regionu.

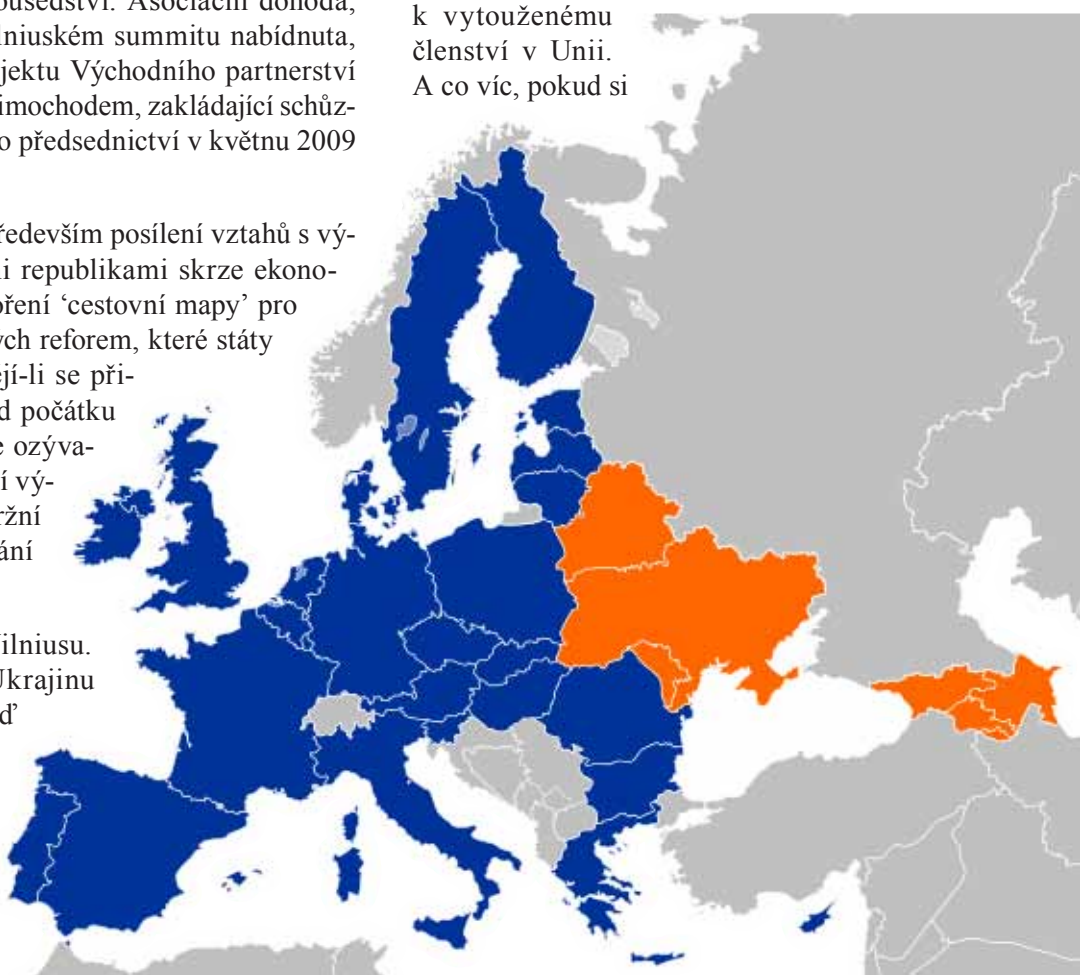
To se právě ukázalo ve Vilniusu. Asociační dohoda pro Ukrajinu představovala vlajkovou loď Východního partnerství a doposud nejpokročilejší dohodu o volném obchodu, kterou Brusel doposud nečlenskému státu nabídl. Dohoda měla ve výsledku Ukrajině zaručit

větší integraci do unijních struktur, avšak za implementaci demokratických a ekonomických reforem – celkem se jednalo až o 400 legislativních aktů, které měla Ukrajina přijmout – chyběla odměna v podobě zmínky o perspektivě přičlenění k EU. Původní verze dohody sice měla nabídnout možnost vybrat si mezi užší spoluprací s Unii nebo rovnou aspirací na plné členství, nicméně evropská osmadvacítka – nutno dodat pod silným tlakem západoevropských členů – se rozhodla z finální verze odkaz na perspektivu členství vypustit.[1]

Jak komentuje Michael Emerson z Centre for European Policy Studies, smlouva pro Ukrajinu – která měla postupně sloužit jako předloha pro Arménii, Gruzii a Moldavsko – je v podstatě odlehčenou verzí toho, co muselo přijmout Norsko výměnou za členství v Evropském hospodářském prostoru.[2] Nelze se tedy příliš divit, že cena za restrukturu ukrajinské ekonomiky pod unijním dohledem se z pohledu Viktora Janukovyče zdála příliš velká – tedy alespoň do té doby, než vytyčená cestovní mapa bude mít jasný příslib cílové stanice v Bruselu.

Pět na stole v rublech

Evropská unie neztratila svého souseda, jak mnohé komentáře tvrdí. A to jednoduše proto, že Brusel nikdy nedal Ukrajině záruku, že přes asociační dohody povede cesta k vytouženému členství v Unii. A co víc, pokud si

Země Východního partnerství (oranžové) a Evropská unie (modře). Wikimedia Commons.

Unie nebyla do poslední chvíle jistá, co přesně chce Ukrajině nabídnout, Putin to věděl jasně a dokázal toho využít.

Jak Janukovyčovo rozhodnutí ukázalo, krátkodobý zisk převážil nad dlouhodobým. Zatímco na jedné straně stojí Putinova nabídka masivní hospodářské injekce do vyprázdněné ukrajinské státní kasy a snížení cen plynu výměnou za nepodepsání asociační dohody (a stejně tak postupné politické a ekonomické přimknutí k Rusku), Evropská unie takovou nabídku nedokázala ani dorovnat. V tuto chvíli nedokáže nabídnout ani okamžitý přísun peněz, natož jasný příslib, že je Ukrajina na cestě k členství v Unii.

Navíc, otočení se zády k nabídce Evropské unie je hluboce zakořeněné v samotné domácí politice. Viktor Janukovyč má očividně na paměti nadcházející prezidentské volby v příštím roce [3] a co mu může pomoci, je právě zajištění vzpruhy státního rozpočtu v co nejkratším čase; a to mu nezaručí Brusel, ale právě Moskva. Stejně tak zkorumpované ukrajinské politické špičky se raději poohlížejí po způsobu, jak se udržet u moci a rozšířit svůj majetek, než aspirovat na členství v Unii.

Budoucnost Východního partnerství

Ironií na celé situaci zůstává fakt, že evropská osmadvacítka nikdy nepovažovala oblast Východního partnerství za geopolitickou šachovnici. Rázná Putinova politika vůči Ukrajině ale rychle mění pravidla hry. Koneckonců, byl to právě Putin, kdo jednou označil rozpad Sovětského svazu

za největší geopolitickou katastrofu 20. století a své ambice na „revival“ se zřejmě nehodlá vzdát.[4] A jak se ukazuje, Unie není na tuto hru připravena zrovna nejlépe.

V tuto chvíli je těžké odhadnout, jak se situace na Ukrajině bude dále vyvíjet. V době psaní tohoto článku se postupně naplňují nejhorší scénáře a ukrajinská politická krize se v průběhu několika dní rapidně prohloubila. Zatímco Brusel se rozhoduje o uvalení sankcí, Viktor Janukovyč drtí demonstranty všemi prostředky a ruský ministr zahraničí Sergej Lavrov obviňuje Unii z přilévání oleje do ohně.

Nicméně i bez ohledu na následující vývoj je význam posledních měsíců pro evropskou politiku Východního partnerství zřejmý. Převládající představa posledních desíti let, že si Unie vystačí s jedinou všeobjímající politikou pokrývající všech šest států v regionu a vsadí pouze na sílu své „soft“ transformační politiky, se ukázala přinejmenším jako nerealistická. Tato transformační politika sice zafungovala při rozšiřování završeném v roce 2004, ale zásadní podíl na tom měla právě samotná perspektiva členství v Unii. Ta dnes státům v rámci Východního partnerství očividně chybí. A jak vilniuský summit ukázal, „rozšiřování bez rozšiřování“ se nezdá dlouhodobě udržitelné.

Namísto otevírání nové kapitoly s Ukrajinou si tedy Evropská unie potřebuje přehodnotit, co má výhledově s východními státy v úmyslu. To samo o sobě nebude jednoduchá záležitost, nicméně z dlouhodobého hlediska strategicky nezbytná. Zvláště když si uvědomíme, že rok 2014 bude s výměnou na nejvyšších bruselských postech již tak klíčový pro nasměrování kormidla zahraničněpolitické agendy na dlouhé roky dopředu.[5]

Poznámky:

[1] S. Blockmans, H. Kostanyan, A post-mortem of the Vilnius Summit: Not yet a ‘Thessaloniki moment’ for the Eastern Partnership, *Centre for European Policy Studies*, 3. prosince 2013, <http://ceps.be/book/post-mortem-vilnius-summit-not-yet-%E2%80%99thessaloniki-moment%E2%80%99-eastern-partnership>.

[2] M. Emerson, After the Vilnius fiasco: Who is to blame? What is to be done?, *Centre for European Policy Studies*, 28. ledna 2014, <http://ceps.be/book/after-vilnius-fiasco-who-blame-what-be-done>.

[3] Pokud ovšem s ohledem na současné dramatické události nedojde k nějakému nestandardnímu vývoji.

[4] A. Osborn, Putin: Collapse of the Soviet Union was ‘catastrophe of the century’, *The Independent*, 26. dubna 2005, <http://www.independent.co.uk/news/world/europe/putin-collapse-of-the-soviet-union-was-catastrophe-of-the-century-6147493.html>.

[5] Vedle červencových voleb do Evropského parlamentu se v průběhu roku 2014 obmění posty předsedy Evropské komise, předsedy Evropské rady a také vysoké představitelky Unie pro zahraniční a bezpečnostní politiku.

Protestant v Kyjevě druhou noc „autonomizace“, foto: Ivan Bandura, zdroj: flickr.com (licence CC BY 2.0)

1) Mezinárodní trestní spravedlnost

Velká Británie před Mezinárodním trestním soudem?

Veronika Bazalová

Na začátku ledna 2014 byla k Mezinárodnímu trestnímu soudu (MTS) podána žádost o prošetření případů systematického týrání páchaného britskými vojáky během okupace Iráku. Tuto žádost podala nezisková lidskoprávní organizace *European Center for Constitutional and Human Rights* (ECCHR) se sídlem v Berlíně a britská advokátní kancelář *Public Interest Lawyers* (PIL) se specializací na ochranu veřejného zájmu a lidských práv. ECCHR a PIL se dožadují zahájení oficiálního vyšetřování domnělých válečných zločinů spáchaných v období mezi lety 2003 až 2008 v Iráku.

Pokud by žalobkyně v rámci předběžného zkoumání (*preliminary examination*) zjistila, že informace uvedené v žádosti jsou závažné, mohla by požádat přípravný senát o povolení vyšetřování. Jakmile je povoleno vyšetřování, žalobkyně může sestavit svůj vlastní vyšetřovací tým a začít se shromažďováním důkazů. To může vést až k vydání zatýkacího rozkazu na konkrétní osoby. V tomto případě se na úrovni nejvyšších představitelů Velké Británie hovoří o bývalém ministru obrany Geoffu Hoonovi, bývalém ministru ozbrojených sil Adamu Ingramovi a lidech z tehdejšího vedení britské armády, především generálu Siru Peteru Wallovi.

Žádost adresovaná úřadu žalobkyně obsahuje 250 stran detailní faktické a právní analýzy. Žádost popisuje 85 reprezentativních případů zneužívání zadržených osob. Konkrétně se jedná o týrání, nelidské a ponižující zacházení či těžké urážky lidské důstojnosti. Jednotlivé případy jsou dokumentovány svědeckými výpověďmi. Jedním je také případ z 27. května 2006, kdy příslušníci britské armády zadrželi iráckého občana:

„[...] ruce jsem měl pořád spoutané za zády. Donutili mě si kleknout s hlavou skloněnou k zemi a pak mě začali bít. Bili mě do obličeje, do zad a do břicha. Pak mě silně udeřili do úst. Také jsem cítil, jak mi do zad pustili elektrinu. Nemohl jsem vidět, co k tomu použili, protože jsem měl zavázané oči, ale bylo to velmi bolestivé. Nejsem schopen to popsat a nikdy jsem nezažil nic podobného. Když mě bili, slyšel jsem svého otce, jak na ně křičí: „Prosím, nezabíjejte mého syna.“ Moje matka křičela a také jsem slyšel manželky s dětmi. V tu chvíli jsem hodně krvácel ze zraněných úst. Dva z mých zubů byly kopnutím vylomené. [...] Také jsem krvácel z nosu a cítil jsem, že moje tričko bylo nasáklé krví. Moji rodiče mi později řekli, že v místě

Generál Sir Peter Wall. foto: UK Ministry of Defence, zdroj: www.flickr.com

kde jsem klečel, byla kaluž krve. Moje ústa byla necitlivá a dost to bolelo. Moje matka neustále plakala, protože si myslela, že umřu.“ [1]

Britské vojenské jednotky v Iráku údajně použily následující výslechové techniky – zahalování hlavy kápí (*hooding*), sensorickou deprivaci, izolaci, spánkovou deprivaci, odnětí jídla a vody, výdrž v nepohodlné pozici, agresivní křik na zadrženého z těsné blízkosti, bití, pálení, elektrické šoky, přímé nebo nepřímé hrozby vůči zdraví a bezpečnosti zadrženého, jeho rodiny či přátel (např. falešné popravu, hrozba znásilněním, smrtí, mučením), vystavení vysokým slunečním teplotám, kulturní nebo náboženské ponižování a sexuální útoky (např. vynucená nahota, výsměch se sexuálním podtextem, svádění, vynucený nebo předstíraný sexuální akt). Jedná se tak o velmi závažná porušení mezinárodního práva. Otázkou zůstává, zda se jedná o činy natolik závažné, aby se jimi zabýval i MTS.

Noční vidění při akci britských vojáků v Iráku.
foto: UK Ministry of Defence, zdroj: www.flickr.com.

Úřad žalobce již v minulosti obdržel mnoho žádostí o prošetření situace v Iráku. Ovšem předchozí žalobce Luis Moreno-Ocampo v roce 2006 rozhodl, že nebude žádat přípravný senát o zahájení vyšetřování. Jako důvod uvedl nedostatečnou závažnost (*gravity*) případů. Ve svém rozhodnutí žalobce uznal, že existuje opodstatněný důvod (*reasonable basis*) věřit, že zločiny byly skutečně spáchány. Nicméně v té době bylo identifikováno pouze 4 až 12 případů úmyslného zabití a několik málo případů nelidského zacházení a celkový počet obětí nepřesáhl 20, a tak žalobce rozhodl, že situace nesplňuje kritérium závažnosti [2]. V závěru svého rozhodnutí ovšem uvedl, že v případě odhalení nových skutečností, může být jeho postoj přehodnocen.

Okamžik přehodnocení tak možná nastává nyní. Žalobkyně bude muset znovu zvážit tři kritéria. Zprvė zda existuje opodstatněný důvod věřit, že se zločiny skutečně staly. Zadruhé zda je věc přípustná k řízení před MTS s ohledem na závažnost a princip komplementarity. A zatřetí zda je vyšetřování situace v zájmu spravedlnosti. Jako nejproblematictější se opět jeví kritérium přípustnosti – tedy závažnost situace a princip komplementarity.

ECCHR a PIL ve své žádosti argumentují, že situace je dostatečně závažná. V žádosti uvedených 85 případů zahrnuje celkem 2 193 jednotlivých tvrzení o aktech mučení a špatného zacházení od 109 obětí. A to není úplný seznam všech protiprávních činů britské armády. PIL může poskytnout informace od dalších 303 obětí, což navyšuje celkový počet obětí na 412. Na závažnosti situace kromě kvantitativního měřítka přidává i brutální a ponižující způsob, jakým byly činy páčány a také jejich vliv na místní komunitu a mezinárodní společenství.

Posouzení, zda je věc přípustná, se kromě závažnosti zaměřuje i na princip komplementarity. Jak známo přípustné jsou pouze ty věci, které buď nejsou vyšetřovány na národní úrovni vůbec, anebo naopak vyšetřovány jsou, ale národní orgány jsou neochotné (*unwilling*) nebo neschopné (*unable*) vyšetřování či stíhání skutečně věst

(čl. 17(1)(a) Římského statutu). Britské orgány se porušením mezinárodního práva během iráckého konfliktu věnovaly pouze vlašně, a to především v mediálně známých kauzách. Orgány potrestaly pouze čtyři vojáky a jejich tresty byly spíše symbolické (trest odnětí svobody na 140 dní až dva roky). ECCHR a PIL se svojí žádostí dovolávají toho, aby MTS vyšetřil a stíhal vysoce postavené členy armády a civilního velení, kteří za spáchané činy mohou rovněž nést odpovědnost.

Velká Británie ihned po zveřejnění informace o podané žádosti vydala prohlášení, ve kterém jakékoli pochybení odmítá. Britský ministr zahraničních věcí William Hague uvedl, že veškeré případy porušení mezinárodního práva jsou buď aktuálně vyšetřovány anebo už byly prošetřeny v minulosti.

I tak ale existuje reálná možnost, že britští politici a velitelé budou oficiálně vyšetřováni úřadem žalobkyně a vystaveni řízení před Soudem. Záleží na žalobkyni, jak se k celé věci postaví v předběžném zkoumání. Ovšem jak vidno ze stávající praxe, na výsledky tohoto zkoumání můžeme čekat i několik let (viz Bulletin č. 12/2013). Lze pouze doufat, že v tomto případě předběžné zkoumání nepotrvá příliš dlouho vzhledem k tomu, že žalobkyně bude zkoumat již ukončený konflikt. Celá záležitost je o to zajímavější, že žádost byla podána v době, kdy se v odborných i laic-

Britský voják na střelnici v Basře, Irák. foto: UK Ministry of Defence, zdroj: www.flickr.com.

kých kruzích diskutuje o nezávislosti Soudu, respektive o jeho zaujatosti vůči africkým zemím (viz např. Bulletin č. 9/2013). Případné zahájení vyšetřování britských občanů by mohlo napravit obraz Soudu jako instituce novodobého „kolonializmu“. Žalobkyně je tak v nezáviděníhodné situaci, kdy celá záležitost bude pod drobnohledem médií a mezinárodního společenství a budou vyvíjeny různé tlaky na rychlé a správné rozhodnutí.

Poznámky:

[1] *Communication to the Office of the Prosecutor of the International Criminal Court*, s. 46.

[2] Žalobce usoudil, že nebyl splněn požadavek jak na specifickou závažnost v čl. 8(1), tak na závažnost obecnou ve smyslu čl. 53(1)(b), resp. čl. 17(1)(d) Římského statutu.

Zdroje:

BBC News, *William Hague rejects Iraq 'abuse' complaint to ICC*, 12. ledna 2014, (<http://www.bbc.co.uk/news/uk-25703723>).

European Center for Constitutional and Human Rights a Public Interest Lawyers, *Communication to the Office of the Prosecutor of the International Criminal Court – The Responsibility of Officials of the United Kingdom for War Crimes Involving Systematic Detainee Abuse in Iraq from 2003-2008*, 10. ledna 2014, (<http://www.ecchr.de/index.php/united-kingdom.html>).

The Office of the Prosecutor, *Letter to Senders – Iraq*, 9. února 2006, (http://www.icc-cpi.int/en_menus/icc/structure%20of%20the%20court/office%20of%20the%20prosecutor/comm%20and%20ref/pe-cdnp/iraq/Pages/iraq.aspx).

Odročení případu Kenyatta – skutečně jen odročení nebo definitivní konec?

Kateřina Studecká

Současný keňský prezident Uhuru Kenyatta je souzen u Mezinárodního trestního soudu (MTS) za zločiny proti lidskosti spáchané při násilnostech v souvislosti s prezidentskými volbami v roce 2007. O vývoji v této kauze před MTS jsme naposledy informovali v říjnovém Bulletinu [1], nyní však v případě dochází k zásadním změnám. Dne 19. prosince 2013 vydala žalobkyně MTS Fatou Bensouda prohlášení, ve kterém informovala o odročení případu a zároveň zdůraznila, že se jedná o rozhodnutí založené čistě na faktech a důkazech, čímž pravděpodobně naznačovala, že v odročení nehrál roli politický aspekt.

Konkrétní důvod pro odročení je pak dle slov žalobkyně zásadní změna v důkazech obžaloby. Jeden z klíčových svědků, který je v řízení z důvodu utajení identifikován jako P-0012, přiznal 4. prosince 2013 žalobcům, že ve skutečnosti nebyl přítomen událostem, o kterých měl podat očitě svědectví. Žalobcům tedy systematicky lhal a byl odstraněn ze seznamu svědků. Další klíčový svědek,

vystupující jako P-0011, sdělil Úřadu žalobkyně, že již není ochoten svědčit, i když 17. prosince 2013 připustil, že by svou pozici mohl v budoucnu změnit.

Fatou Bensouda v prohlášení uvedla, že požádala o odročení, aby mohla podniknout všechny dostupné kroky k posílení případu a zajistit tak dosažení spravedlnosti pro Kenyattovy oběti. Prohlášení okamžitě vyvolalo otázky, zda řízení není definitivně u konce, protože se zdálo, že je odročeno na neurčito. Vyjasnění přineslo uveřejnění oficiální žádosti na webu MTS, ve které Bensouda požádala o prozatímní odročení na dobu tří měsíců. Zároveň však uvedla, že během této doby bude muset Úřad žalobkyně zvážit, zda dodatečné důkazy budou vůbec stačit na unesení důkazního břemene. Pochyby o skutečném stavu řízení tak nadále zůstávají.

Zajímavou otázkou je, zda Kenyatta nevyužije této oslabené pozice obžaloby a nebude protestovat proti odročení. Kdyby bylo jednání nařízeno nyní, obhajoba by se pravděpodobně ocitla v příznivé situaci. Po všech Kenyattových snahách o průtahy a odročování řízení by to byl sice poněkud kontroverzní, avšak svým způsobem logický krok.

V této souvislosti také stojí za to si připomenout dřívější snahy Keni a Africké unie přimět Radu bezpečnosti OSN využít čl. 16 Římského statutu, podle kterého musí být stíhání odloženo po dobu dvanácti měsíců ode dne, kdy o to Rada bezpečnosti požádá rezolucí podle kapitoly VII Charty OSN. Těmto snahám se v minulosti obžaloba pochopitelně bránila, avšak za současné situace je možné tvrdit, že by odložení podle čl. 16 pomohlo nynější pozici žalobkyně a samotného soudu, který byl po zveřejnění odložení případu vystaven kritice, byť především ze strany jeho dlouhodobých odpůrců.

Poznámky:

[1] Bulletin č. 10/2013.

Zdroje:

Mark Kersten, UPDATED – *What a Mess: ICC Prosecutor Seeks Delay in Kenyatta Trial*, Justice in Conflict, 19. 12. 2013, (<http://justiceinconflict.org/2013/12/19/what-a-mess-icc-prosecutor-seeks-delay-in-kenyatta-trial/>).

Notification of the removal of a witness from the Prosecution's witness list and application for an adjournment of the provisional trial date, Prosecutor v. Uhuru Muigai Kenyatta, International Criminal Court, 19. 12. 2013, (<http://www.icc-cpi.int/iccdocs/doc/doc1703998.pdf>).

Statement of the Prosecutor of the International Criminal Court, Fatou Bensouda, following an application seeking an adjournment of the provisional trial date, Press Release, International Criminal Court, 19. 12. 2013, (http://www.icc-cpi.int/en_menus/icc/press%20and%20media/press%20releases/Pages/otp-statement-19-12-2013.aspx).

2) Evropský systém ochrany lidských práv

Plánované přistoupení EU k EÚLP a předchozí zapojení Soudního dvora EU

Johana Vysloužilová

V aktuálním čísle Bulletinu se budeme věnovat dalšímu institutu, který je v textu Dohody o přistoupení Evropské unie k Evropské úmluvě o lidských právech zakotven. Jedná se o tzv. „předchozí zapojení SD EU“ (v angl. *the prior involvement*). Téma úzce souvisí s mechanismem spolužalovaných, kterému byla věnována pozornost v minulém měsíci, a sice v tom směru, že procedura předchozího zapojení bude aplikována pouze v případech, kdy se na pozici spolužalovaného bude nacházet Evropská unie.

Institut byl do návrhu dohody zakotven v reakci na Diskusní dokument SD EU, který stanovuje nezbytnost, aby „za účelem dodržení zásady subsidiarity, která je Úmluvě vlastní, a za současného zajištění řádného fungování soudního systému Evropské unie, existoval mechanismus, který bude schopen zajistit, že otázka platnosti aktu Unie bude předložena SD EU ještě před tím, než ESLP rozhodne o slučitelnosti tohoto aktu s Úmluvou“.[1]

Jak bylo řečeno v úvodu článku, institut předchozího zapojení nalezne uplatnění pouze v těch řízeních před ESLP, ve kterých bude aplikován mechanismus spolužalovaných, a pouze v těch případech, kdy bude stát na straně spolužalovaného Evropská unie. Tahle „konstelace“ však sama o sobě není dostačující pro to, aby byl SD EU do řízení „zapojen“. Stane se tak pouze v případech, kdy by měl ESLP na základě podané stížnosti rozhodovat o souladu aktu členského státu EU, který má právní základ v aktu EU, s Úmluvou, aniž by měl před tímto rozhodnutím SD EU

možnost se k danému právnímu základu sám vyjádřit. Lze předpokládat, že takových situací mnoho nebude. Vysvětlení k Dohodě o přistoupení předpokládá následující scénář. Dle Úmluvy je jednou z podmínek přípustnosti stížnosti k ESLP vyčerpání všech opravných prostředků, které národní právní řády jednotlivcům k ochraně jejich práv poskytují. Mezi takové opravné prostředky však neřadíme vznesení tzv. předběžné otázky k SD EU. To z toho důvodu, že není v moci jednotlivce, aby rozhodl, že se vnitrostátní soud na SD EU obrátí. Naopak, to, zda bude řízení přerušeno za účelem získání odpovědi na předběžnou otázku, záleží ryze na národním soudu. Dle článku 267 SFEU jsou sice vnitrostátní soudy v určitých případech oprávněny či dokonce povinny podat k SD EU předběžnou otázku týkající se výkladu smluv nebo platnosti a výkladu jiných (sekundárních) aktů, může se však stát, že soud otázku nevznesne. A právě tohle je ona situace, kdy by ESLP rozhodoval o souladu aktu Unie s Úmluvou, aniž by měl SD EU sám možnost se k unijnímu aktu předem vyjádřit. Takovým situacím mechanismus „zapojení“ zabrání. ESLP nezačne šetřit meritum stížnosti dříve, než posoudí soulad Soudní dvůr. Je třeba zdůraznit, že SD EU nebude posuzovat samotné jednání nebo opomenutí členského státu EU, proti kterému je stížnost vznesena, nýbrž pouze právní základ tohoto aktu.

Přerušení řízení před ESLP a „vyčkávaní“, než proběhne proces před Soudním dvorem, může indikovat nebezpečí průtahů v řízení. Aby se takovým situacím předešlo, SD EU by se měl vyjádřit ve lhůtě 6 měsíců.

Na závěr je nutné dodat, že vyjádření lucemburského soudu nebude pro štrasburský soud závazné.

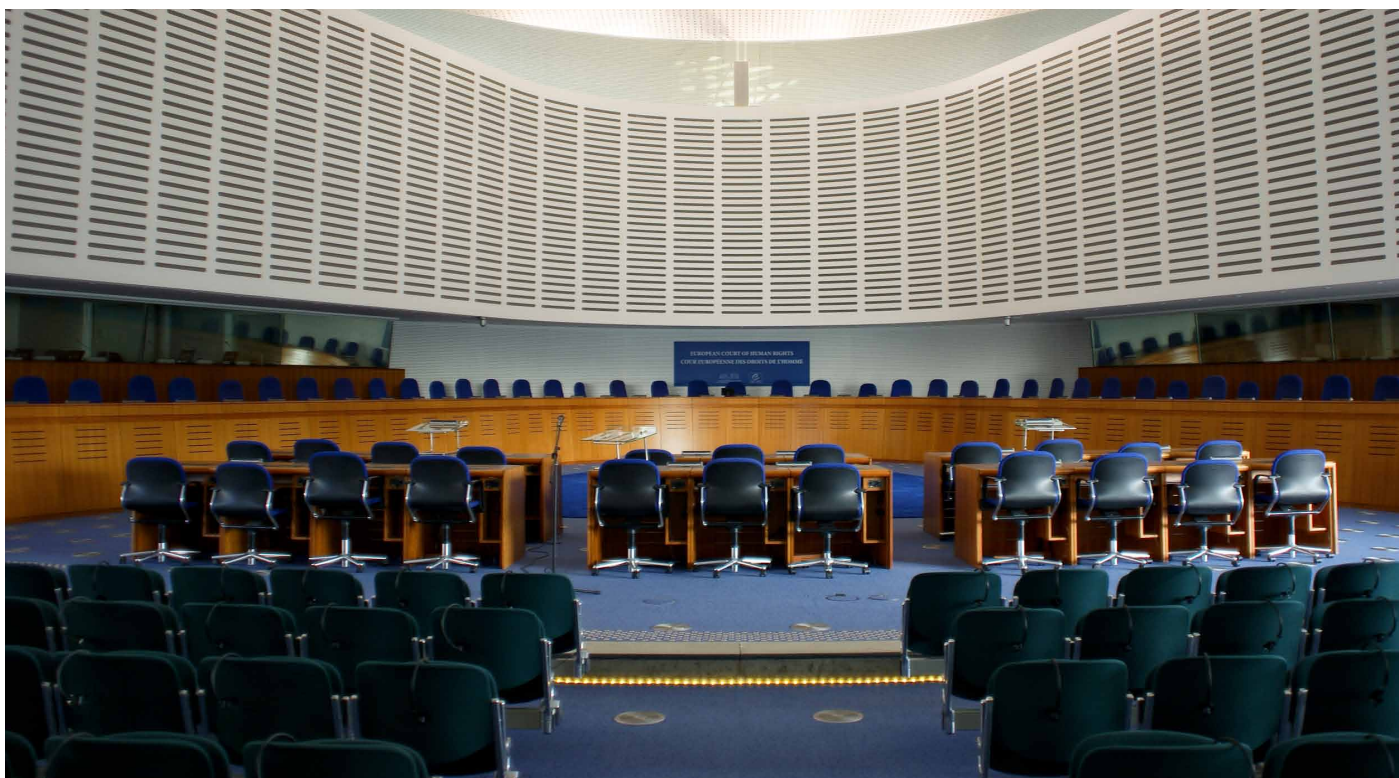
Poznámky:

[1] Discussion document of the Court of Justice of the European Union on certain aspects of the accession of the European Union to the European Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, 5 May 2010.

Zdroj:

Council of Europe. *Draft Explanatory report to the Agreement on the Accession of the European Union to the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms*. 47+1 (2013)008rev2. 10 June 2013.

Evropský soud pro lidská práva, foto: Cherry X, Wikimedia Commons.

Porušení *ius cogens* – dostatečný důvod pro omezení imunity státu?

Martina Grochová

Dne 14. ledna 2014 vydal Evropský soud pro lidská práva (dále jen „Soud“) dlouho očekávaný rozsudek *Jones a ostatní proti Spojenému království* [1]. Na počátku stály stížnosti čtyř Britů, kteří měli být dle vlastních tvrzení postupně zadrženi policií Saudské Arábie. Během pobytu ve vazbě byli údajně mučeni příslušníky bezpečnostních složek, bití, věšeni za ruce, vystaveni hladu a spánkové deprivaci a nuceni ke konzumaci drog. Jeden ze stěžovatelů dále tvrdí, že byl znásilněn. Po návratu do Spojeného království se všichni podrobili lékařské prohlídce, která podpořila jejich tvrzení.

Pohled soudních orgánů Spojeného království na imunitu státních úředníků

První ze stěžovatelů, pan Jones, zahájil řízení proti Ministerstvu vnitra Saudské Arábie a proti poručíkovi, jenž měl mučení provádět. Soud prvního stupně rozhodl, že Saudská Arábie i poručík požívají imunit. Pan Jones se proto odvolal, avšak bezúspěšně.

Zbývající tři stěžovatelé se na soud obrátili společně a zahájili řízení proti čtyřem osobám, které měly být zodpovědné za popsané jednání – dvěma policajtům, viceguvernérovi věznice, kde byli stěžovatelé drženi, a saúdskému ministerstvu vnitra. Za tímto účelem zároveň požádali o povolení řízení, přestože případ nespadal do jurisdikce

britského soudu. Jejich žádost však byla zamítnuta. Stěžovatelé se proti rozhodnutí odvolali a jejich odvolání bylo vyhověno.

V posledním stupni rozhodovala Sněmovna lordů, která řešila v prvním případě odvolání pana Jonese a v případě zbylých stěžovatelů odvolání Saudské Arábie. Sněmovna lordů rozhodla v obou případech ve prospěch Saudské Arábie. Sněmovna lordů dospěla k názoru, že stát se může dovolávat imunity, i pokud jde o výkon státní moci jednotlivými osobami. A v případě každého ze čtyř stěžovatelů nebylo popřeno, že osoby, které jsou žalovány, jednaly jako orgány výkonu státní moci. Sněmovna lordů zároveň prohlásila, že ani porušení absolutního zákazu mučení neznamená, že by se imunita státu v daném případě neuplatnila. Zákaz mučení, byť absolutní, nestojí nad ostatními pravidly mezinárodního práva.

Případ pana Jones a paralela s rozsudkem *Al-Adsani*

Štrasburský soud podrobně zkoumal jak vnitrostátní právní úpravu a související mezinárodní smlouvy, tak i praxi v několika státech světa. ESLP posuzoval tvrzené porušení čl. 6 odst. 1 Evropské úmluvy o lidských právech (dále jen „Úmluva“). Všichni stěžovatelé tvrdili, že přiznáním imunity jednotlivým subjektům, proti nimž zahájili řízení, je zásahem do jejich práva na přístup k soudu.

Soud nejprve připomněl svou konstantní judikaturu a principy rozhodování. Konstatoval zejména, že právo na přístup k soudu není právem absolutním, naopak jeho povaha přímo volá po regulaci státem. Omezení tohoto

práva však musí sledovat legitimní cíl a dané právo musí zůstat praktické a efektivní. V případech, kdy dochází k omezení přístupu k soudu na základě přiznání imunity státu, se musí národní soudy přesvědčit, zda to odůvodňují okolnosti případu.

Soud připomněl případ *Al Adsani* [2] z roku 2001, ve kterém vyřkl, že v mezinárodním právu prozatím neexistuje shoda na tom, že by státům neměla být přiřknuta imunita, pokud jde o civilní nároky vyplývající z případů mučení, ke kterým došlo mimo fórum státu, v němž je nárok uplatněn. Soud však zároveň nevyločil, že se názor na tuto věc může v budoucnu vyvíjet. Bylo dále nutné posoudit, zda lze závěry ze zmiňovaného judikátu použít i v aktuálním případě. Zásadní otázkou při rozhodování případu *Al-Adsani* představovalo posouzení, zda domácí soudy zohlednily obecně uznávaná pravidla mezinárodního práva veřejného týkající se imunity státu.

Soud se nejprve zabýval případem prvního stěžovatele pana Jonese a shledal, že skutkové okolnosti případu jsou totožné s případem *Al-Adsani*, kde Soud konstatoval, že přiznání imunity sledovalo legitimní cíl v souladu s mezinárodním právem a bylo projevem respektování suverenity státu. Dále Soud zkoumal, zda od vydání citovaného rozhodnutí nedošlo k vývoji mezinárodních standardů. S odkazem na rozhodnutí Mezinárodního soudního dvora (dále jen „MSD“) [3] však konstatoval, že na poli mezinárodního práva se nezformovaly žádné výjimky z imunity státu. Soud tedy rozhodl, že nedošlo k nedůvodnému omezení práva stěžovatele na přístup k soudu.

Imunita státních úředníků a mučení – pohled Evropského soudu pro lidská práva

Posouzení druhé stížnosti zbývajících tří stěžovatelů bylo složitější a to proto, že v tomto případě se nejednalo o řízení proti státu samotnému, ale proti státním úředníkům. Soud tedy posuzoval dva aspekty. Nejprve se zabýval otázkou, zda vůbec existuje obecné pravidlo, na jehož základě by imunita měla být přiznána i státním úředníkům. Soud shledal, že stát sám o sobě jednat nemůže, ale koná vždy prostřednictvím jednotlivců, z čehož vyplývá, že imunita se vztahuje i na jednání státních úředníků. Pro podporu svého závěru odkázal na rozsáhlou judikaturu na národní i mezinárodní úrovni.

Soud dále posuzoval, jestli existuje nějaké speciální pravidlo, které by stanovilo výjimku pro případy mučení. Soud zejména zdůraznil, že pokud v případech mučení, za něž je zodpovědný stát, neexistuje výjimka z imunity, nelze paušálně tvrdit, že nebude existovat ani v případech, kdy jde o imunitu státních úředníků. Soud dospěl k názoru, že přestože se vedly debaty ohledně výjimek pro případy mučení, nedošlo ke konsensu. Existují státy, které se při-

klánějí k názoru, že by případy mučení měly být z imunity vyloučeny, objevují se nicméně i zcela opačné názory. Soud tedy uzavřel, že tato otázka se stále vyvíjí. Sněmovna lordů, která případ v posledním stupni rozhodovala, své rozhodnutí důkladně zdůvodnila, námitkami stěžovatele se zabývala a odkázala na rozsáhlou judikaturu. Přiznání imunity státním úředníkům Saudské Arábie bylo v souladu s obecně uznávanými pravidly mezinárodního práva a ani v tomto případě tedy nedošlo k nedůvodnému omezení práva na přístup k soudu.

Senzace či nepříjemné rozčarování?

Závěrem lze konstatovat, že rozhodnutí vyvolalo bouřlivé debaty právníkové veřejnosti, která rozhodnutí považuje za překvapivé.[4] S kritikou se setkala zejména kategorická prohlášení Soudu týkající se imunity státních úředníků. Zatímco v rozhodnutí *MSD Německo proti Itálii* byl ponechán prostor, aby se odpovědnost státních úředníků (a zejména její rozsah) vyvíjela odděleně od imunity státu, rozhodnutí *Jones a ostatní* tomuto autonomnímu vývoji učinilo přítrž, když imunitu státních úředníků postavilo naroveň imunitě státu. Od takového přístupu je přitom mnohými soudy spíše ustupováno.[5]

Rozčarování vyvolal také fakt, že Soud se ve svém rozsudku nezabýval otázkou, zda není porušením čl. 6 odst. 1 Úmluvy stav, kdy po přiznání imunity státu nezbyvá jedinci žádný prostředek, kterým by se mohl domáhat satisfakce. Soud se tak nijak nevypořádal se stavem, kdy obětem porušování lidských práv nezbyvá žádný způsob, jak uplatnit právo na přístup k soudu.[6]

Závěrem lze tedy konstatovat, že dlouho očekávaný rozsudek je spíše zklamáním než očekávanou senzací a bohužel nepřinesl očekávané vyjasnění závěrů z rozsudku *Al-Adsani*. Co se týče postavení na roveň imunity státu a imunity státních úředníků, můžou se takové závěry jevit jako nepříjemné překvapení či dokonce krok zpět, který může být brzdou dalšího vývoje.

Poznámky:

[1] *Jones a ostatní proti Spojenému království*, rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 14. ledna 2014, stížnosti č. 34356/06 a 40528/06.

[2] *Al-Adsani proti Spojenému království*, rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 21. listopadu 2001, stížnost č. 35763/97.

[3] *Německo proti Itálii*, rozhodnutí Mezinárodního soudního dvora ze dne 3. února 2012.

[4] Philippa Webb: *Jones v UK: The re-integration of State and official immunity?* Dostupné z: <http://www.ejiltalk.org/jones-v-uk-the-re-integration-of-state-and-official-immunity/#more-10229>.

[5] *Ibid.*

[6] Lorna McGregor: *Jones v. UK: A Disappointing End*. Dostupné z: www.ejiltalk.org/jones-v-uk-a-disappointing-end/#more-10239.

Evropské občanství na prodej

Kolik dnes stojí evropský pas?

Michaela Kotalíková

Evropanem za peníze? I to je v dnešní době možné, a to hned v několika členských zemích Evropské unie. Evropský pas lze například nejnověji pořídit již za 650 tisíc eur na Maltě poté, co tamější vláda 12. listopadu 2013 přijala zákon, který cizincům umožňuje výměnou za přímé investice zakoupit maltské občanství. Malta ovšem není jedinou zemí, která takovou možnost nabízí. Nové státní občanství mohou bohatí cizinci získat také v Lotyšsku, Rakousku, na Kypru.

Otázka prodávání státního občanství členskými zeměmi EU vyvolává kritiku napříč Evropou a mnozí poukazují na negativní následky takového počínání. Je sice pravdou, že udělování občanství je záležitostí jednotlivých států, nicméně podle článku 21 Smlouvy o fungování Evropské unie[1], který stanovuje právo volného pohybu občanů mezi členskými státy EU, tím umožní vstup nejen do své země, ale zároveň i do celé Unie. Jedna z nejčastěji zmiňovaných obav tedy zní, že Malta neotevře cestu do Evropy pouze novým investorům, ale i organizovanému zločinu, korupci a teroristickým organizacím. Připomeňme například případ thajského premiéra Tchaksina Šinavetry, který v roce 2009 získal občanství Černé Hory a unikl tak k velkému zklamání thajských úřadů z dosahu obvinění z korupce ze své rodné země.[2] Vlády navíc nemají povinnost zveřejňovat totožnost svých nových občanů, což podle serveru Malta Independent může vést ke vzniku konceptu „stovek tajných občanů“, kteří vytvoří zcela jiný,

privilegovaný druh občanství, jak na Maltě, tak v celé EU.[3] Podle výzkumného projektu CITSEE[4] je právě anonymita spolu s vágními a nejednotnými postupy hlavním problémem při udělování občanství zahraničním investorům, kteří se tak stanou mnohem hůře postižitelní za případné zločiny spáchané mimo EU. Velmi se tím navíc zkomplikuje vydávání již odsouzených zločinců.

Další kritici poukazují na problém zpoplatnění evropského občanství z morálního hlediska. Přestože zákon členskými zeměmi povoluje udělit občanství podle vlastního uvážení, existuje zde i idea, že Evropa představuje mnohem více než pouhou komoditu, kterou je možno rozprodat. Její občany spojuje společná historie, kultura i hodnoty, a právě to vše se prodáváním občanství oslabuje.[5]

Na základě těchto informací se Evropský parlament 14. ledna 2014 rozhodl přijmout rezoluci, v němž vyjádřil nesouhlas a znepokojení nad tím, jakým způsobem Malta a další členské státy udělují své občanství. Důraz klade hlavně na fakt, že členské státy jsou součástí společné unie, která se zakládá na vzájemném respektu a důvěře, které jsou jejich politikou narušovány. Proto Evropský parlament vyzval členské státy, aby svůj systém udělování občanství sladily s hodnotami a ideou EU. Dále potom apeloval na Evropskou komisi, aby prozkoumala, zda jsou politiky udělování občanství členskými státy v souladu se smlouvami o EU a Schengenskou dohodou.[6] Vzhledem k faktu, že rezoluce EU vydané Evropským parlamentem jsou právně nezávazné a záleží pouze na členských státech, do jaké míry se jimi budou řídit, zůstává otázkou, jak se situace bude dále vyvíjet a kolik „nových“ bohatých Evropanů ještě EU přivítá.

Poznámky:

[1] Článek 21.1.: „Každý občan Unie má právo svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států s výhradou omezení a podmínek stanovených ve Smlouvách a v opatřeních přijatých k jejich provedení.“

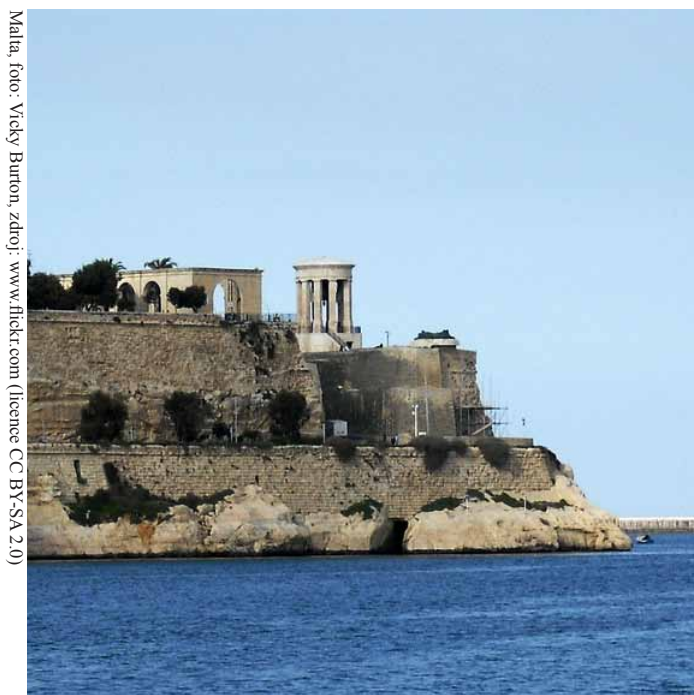
[2] Jako kandidátská země a na žádost EU Černá Hora svůj program pro udělování „ekonomických“ občanství v roce 2010 dočasně pozastavila.

[3] Baric, Ana. 2014. „EU Citizenship: On Sale Now“. Organized Crime and Corruption Reporting Project, <https://reportingproject.net/occrp/index.php/en/cc-blog/2218-eu-citizenship-on-sale-now>.

[4] The Europeanisation of Citizenship in the Successor States of the Former Yugoslavia.

[5] Podrobněji o tématu v publikaci *Should Citizenship be for Sale?* vydanou Robert Schuman Centre for Advanced Studies. http://cadmus.eui.eu/bitstream/handle/1814/29318/RSCAS_2014_01.pdf?sequence=1.

[6] Plné znění rezoluce: *European Parliament Resolution on EU Citizenship for Sale*, 14. 1. 2014, <http://europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=MOTION&reference=P7-RC-2014-0015&format=XML&language=EN>.

Malta, foto: Vicky Burton, zdroj: www.flickr.com (licence CC BY-SA 2.0)

3) Mezinárodní politika, byznys a lidská práva

Mezinárodní politika, byznys a lidská práva v roce 2013

Tereza Doležalová

S novým rokem přichází čas se ohlédnout a připomenout, jakými tématy jsme se v bezmála třiceti článcích v rámci této sekce minulý rok zabývali, a v neposlední řadě také informovat o jejich aktuálním vývoji. Rok 2013 s sebou totiž přinesl řadu změn a přelomovým se stal i pro tuto sekci. V únoru minulého roku se do jejího názvu nenápadně vkradlo slovo „byznys“ a na stránkách Bulletinu se začaly pravidelně objevovat analýzy spojené s problematikou odpovědnosti korporací za porušování lidských práv.

Psali jsme o podnikání

Sérii článků věnujících se lidskoprávním standardům v oblasti podnikání jsme zahájili rozsáhlým přehledem existujících dokumentů snažících se na mezinárodní úrovni zakotvit určité lidskoprávní závazky obchodních společností. Představili jsme *Tripartitní deklaraci zásad o nadnárodních podnicích a sociální politice*, kterou přijala Mezinárodní organizace práce, *Obecné zásady v oblasti podnikání a lidských práv*, schválené Radou pro lidská práva, či iniciativu Generálního tajemníka OSN Pan Ki-muna *Global Compact* (Globální dohoda), ke které se od té doby připojilo dalších 761 obchodních společností a z níž bylo 170 společností pro nedodání každoroční zprávy během minulého roku vyloučeno [1]. Doporučili jsme také informacemi nabitý web organizace Business and Human Rights Resource Centre [2], na kterém lze najít seznam dostupných informačních zdrojů věnujících se této problematice (Bulletin č. 2/2013).

V dalších článcích jsme se pak věnovali konkrétním oblastem podnikání, jako jsou bezpečnostní a vojenské služby (3/2013 a 7-8/2013), těžební průmysl (4/2013), zemědělství (6/2013) či farmaceutický průmysl (9/2013). Co se týče problematiky soukromých vojenských a bezpečnostních společností (private military and security companies, PMSCs), došlo k menšímu posunu. Mezivládní skupina, která měla v prosinci v rámci OSN projednávat schválení návrhu *Mezinárodní úmluvy o regulaci, kontrole a monitoringu PMSCs*, se sice v důsledku vyhlášeného smutku z důvodu úmrtí Nelsona Mandely nesešla, nicméně aktivitu státy projevíly jinde. Podepsovaly *Montreuxský dokument o příslušných mezinárodně právních závazcích a osvědčených postupech vztahujících se na aktivity PMSCs během ozbrojeného konfliktu*, vzešlý z iniciativy švýcarské vlády a Mezinárodního výboru Červeného kříže. Ten má poté, co se k němu minulý rok přihlásila mimo jiné

i Česká republika, již 49 signatářů, přičemž více než 600 společností se zavázalo dodržovat navazující *Mezinárodní kodex chování pro soukromé poskytovatele bezpečnostních služeb* [3].

Analyzovali a polemizovali

Podrobnější analýzy jsme i nadále publikovali také k tématům z oblasti mezinárodní politiky. Seznámili jsme vás s rozhodovací činností Výboru OSN pro lidská práva (1/2013), který je jedním z celkem šesti smluvních orgánů dohlížejících v rámci OSN na dodržování lidských práv. O jejich sjednocení za účelem založení Světového soudu pro lidská práva jsme následně fantazirovali v březnovém čísle (3/2013). Inspirováni děním v USA, kde byl Bradley Manning v srpnu odsouzen k 35 letům odnětí svobody proto, že se díky němu dostaly stovky tisíc tajných dokumentů na webovou stránku WikiLeaks, a kde se díky Edwardu Snowdenovi lidé dozvěděli, kdo všechno si „čte“ jejich e-maily, jsme polemizovali nad tím, zda má být internet prostorem svobody a/nebo bezpečnosti a práva (7-8/2013 a 9/2013). V neposlední řadě jsme pak analyzovali příčiny nárůstu množství sankcí uvalených Evropskou unií vůči třetím státům (1/2013).

Ilustrační foto, foto: Cedric Favero, zdroj: www.fotopedia.com (licence CC BY-NC-ND 2.0)

Informovali o aktuálním dění

Mimo obecnějších souhrnných článků jsme publikovali také řadu textů reagujících na aktuální události týkající se jak problematiky lidskoprávních závazků obchodních společností, tak i mezinárodní politiky. Informovali jsme o dohodě, kterou v důsledku úmrtí více než tisícovky dělníků v troskách zřícené textilní továrny v bangladéšské Dháce podepsaly společnosti jako H&M, C&A, Benetton a Zara a která má zajistit financování lepších pracovních podmínek v zemi a především jejich kontrolu (5/2013). Psali jsme o 29 miliónech lidí, kteří jsou dle *Globálního indexu otroctví* v současnosti obětmi obchodování s lidmi, zneužívanými dětmi nebo kteří prací splácí svůj dluh (10/2013) či o plánu internetového obchodu Amazon na výstavbu dvou distribučních center v ČR a možnostech, jak se mu z pozice občana postavit (12/2013). Věnovali jsme se také turbulentnímu dění v Sýrii (5/2013), Turecku (6/2013), Íránu či Afghánistánu (11/2013).

Bohužel ne ve všech těchto zemích došlo od doby, kdy jsme o nich psali, k posunu, který bychom si přáli. Írán, jemuž od června minulého roku vládne údajně umírněný prezident Ruhání, který v zemi nedávno uvítal experty z Mezinárodní agentury pro atomovou energii, vzbuzuje rozporuplné pocity. Podobně se Západ staví k nestabilnímu Afghánistánu, který si bude na jaře volit nového vůdce a z něhož by zároveň měly během tohoto roku odejít poslední zahraniční jednotky. Konflikt v Sýrii, v jehož průběhu bylo zabito více než 100 000 lidí a v rámci nějž se snaží svou moc urputně uhájit alávitská menšina proti všemožným vyzyvatelům, navzdory všem snahám nevládních i vládních mezinárodních organizací dosud trvá a kýžený průlom nepřinesla ani ženevská diplomatická konference z konce ledna. Sousední Turecko se pod vedením premiéra Erdogana, který se postupně zbavuje všech zosnovatelů „spiknutí“ představovaného vyšetřováním korupce na nejvyšších úrovních, stává zemí s méně stabilní vládou, než bylo zvykem.

A hlavně neztráceli optimismus

Důvodů k optimismu však ani přesto není málo. Například Nejvyšší soud USA v ostře sledovaném případě Kiobel v. Royal Dutch Petroleum nevyloučil odpovědnost korporací za porušování lidských práv a v konečném důsledku tak zcela nezavřel prostor pro budoucí snahy obchodní společnosti před americkými soudy pro nedodržování lidských práv žalovat (4/2013). Ve zcela jiném kontextu o právní odpovědnosti obchodních společností pak spekuloval i zpravodaj OSN Richard Falk, který dospěl k názoru, že by mohly být na základě Římského statutu Mezinárodního trestního soudu odpovědné za účast na válečném zločinu představovaném okupací palestinských území (11/2013). Dobrou zprávou z oblasti mimo byznys

Současný íránský prezident Hasan Rúhání, foto: BenMullichill, zdroj: Wikimedia Commons

pak bylo zahájení jednání o stížnosti podané k ESLP na porušování lidských práv vězňů držených americkou CIA na území Polska (12/2013) či zveřejnění zprávy zvláštního zpravodaje OSN Bena Emmersona odsuzující netransparentnost užívání bezpilotních letounů (10/2013). Bezpilotním letounům se ke konci roku věnovalo i Valné shromáždění OSN, které v rezoluci A/RES/68/178 zdůraznilo nutnost regulace jejich užívání a vůbec poprvé se tak k této kontroverzní praxi vyjádřilo. V tomto směru bude zajímavé dále sledovat i nadcházející březnové zasedání Rady OSN pro lidská práva, jejímiž členy jsou nově takové lidskoprávní „špičky“ jako Kuba, Saudská Arábie, Čína či Rusko. Také díky této skutečnosti, kterážto slibuje řadu kontroverzí, se vyplatí sekci Mezinárodní politika, byznys a lidská práva číst i v roce 2014.

Poznámky:

[1] Data jsou platná ke konci prosince 2013. V době, kdy byl publikován zmiňovaný článek, se iniciativy účastnilo 7 189 společností a 4 086 společností bylo od jejího vzniku vyloučeno.

[2] Pro připomenutí – web najdete na adrese <http://business-humanrights.org/>.

[3] Pro úplnost je nutno dodat, že *Charta o dohledovém mechanismu*, která by měla umožnit prošetřovat individuální stížnosti na jednání PMSCs, byla v září minulého roku ve stádiu finalizace.

Olympijské hry v Soči

Lidskoprávní problémy Ruska jsou problémy celého světa

Petr Suchánek

Olympijský oheň v Soči vzplane už 7. února a zraky celého světa se obrátí k Rusku. Kromě sportovních výkonů bude tématem zimních olympijských her také otázka lidských práv. V médiích získala nejsilnější odezvu problematika diskriminace homosexuálů, ale v souvislosti s přípravou olympijského areálu se ukázaly i problémy s nuceným vysídlováním obyvatel, devastací životního prostředí a porušování pracovních práv zahraničních dělníků. Situaci dále vyostřují nedávné teroristické útoky, jejichž hrozba vedla organizátory k zavedení dalších bezpečnostních opatření. Z těchto důvodů se objevily hlasy volající po bojkotu olympijských her a mnoho světových státníků se na hry skutečně nechystá. Prezident Miloš Zeman v lednové debatě se studenty vyslovil názor, že politika a lidská práva by se neměla míchat do sportovních událostí, jako jsou olympijské hry. Politika však k olympijským hrám neodmyslitelně patří.

Z Antverp do Soči

Olympijské hry v historii nejednou posloužily jako zrcadlo soudobé geopolitické situace. V roce 1920 byli Rakousko, Bulharsko, Německo, Maďarsko a Turecko vyloučeny

Protest na podporu homosexuálů v Rusku, foto: Marco Fieber, zdroj: www.flickr.com

Lidská práva byla tématem i Letních olympijských her v Pekingu, foto: Jocelyn Durston, zdroj: www.flickr.com (licence CC BY 2.0)

z účasti na olympijských hrách v Antverpách kvůli jejich podílu na vyvolání první světové války. Olympijské hry v Berlíně v roce 1936 měly být ideologickým triumfem nacistického Německa, který však Hitlerovi pokazil úspěch Afroameričana Jesse Owense. Jihoafrická republika byla mezi lety 1960 až 1992 z účasti na olympijských hrách díky své politice apartheidu vyloučena. USA a Sovětský svaz z politických důvodů vzájemně bojkotovali letní olympijské hry v Moskvě a Los Angeles. Kontroverzní byly rovněž olympijské hry v Pekingu v roce 2008 kvůli porušování lidských práv v Číně. Politizace olympijských her v Soči tedy není něčím neobvyklým. Otázkou je, čím jsou exponovaná politická témata těchto olympijských her specifická.

Pořádání olympijských her je stále prestižní záležitostí. Podobně jako v případě Pekingu mají být olympijské hry v Soči pro Rusko příležitostí předvést svoji sílu, schopnost za jejich pořádání utratit desítky miliard dolarů a mají vytvořit obraz Ruska jako vyspělé země globálního významu. Státní politika lidských práv s tímto obrazem však příliš neladí. Jejím nejkontroverznějším projevem byl zákon přijatý v červenci 2013, který zakazuje propagování nestandardních sexuálních vztahů mezi mládeží. Fakticky tak má vytlačit projevy homosexuality z veřejného prostoru a tedy i z olympijských her.

Zatímco Čína přislíbila, že svoji restriktivní politiku lidských práv v souvislosti s olympijskými hrami zmírní, kroky Ruska svědčí spíše o opaku. Navíc tak činí s jistým cynismem: „*Nic nezakazujeme a nikoho nezatýkáme. U nás není (trestní) odpovědnost za tyto (homosexuální) vztahy, na rozdíl od některých států v USA. Můžete se zde cítit bezpečně a svobodně, ale nechte naše děti na pokoji*“. Komentář prezidenta Putina, který z homosexuálů dělá pedofily, nese jasné sdělení: v Rusku platí ruská pravidla. Spíše než příležitost ke zlepšení ochrany lidských práv Rusko vidí olympijské hry jako příležitost k legitimizaci své současné politiky.

Satanské tance na hrobkách předků

Putinova poznámka na účet homosexuálů se dotýká i otázky bezpečnosti. Bezpečnostní opatření na olympijských hrách jsou nevídaná. Hry bude strážit okolo 40 000 policistů, kteří mají zajistit bezpečnost atletů i hostů. Nebezpečí zde hrozí ze strany čečenských extremistů, kteří usilují o vytvoření samostatného islámského státu v oblasti Severního Kavkazu. Vůdce čečenských ozbrojenců Doku Umarov v červenci 2013 vyzval k násilí na účastnících olympijských her, které podle něj představují „satanské tance na hrobkách našich předků“.

Jak u zákona zakazujícího propagaci homosexuality, tak u bezpečnostních opatření jde o to, skrýt rušivý element před zraky veřejnosti. Jeho existenci nikdo nepopírá, ale je možné ho ignorovat. Porušování lidských práv a bezprostřední hrozbu teroristického útoku může zakrýt pouze jedna věc: sport. Popularita sportu spolu s jeho zdánlivou neutralitou jsou fíkovým listem, který Rusku umožňuje prostřednictvím olympijských her zvednout svou mezinárodní prestiž navzdory nepříznivým okolnostem.

Cynický přístup Ruska představuje nebezpečný precedent pro nadcházející mistrovství světa v hokeji, které se koná v Minsku, a mistrovství světa ve fotbale v roce 2018

a 2022, která se budou konat v Rusku, respektive Kataru. Ochotu vést prostřednictvím sportu dialog vedoucí k mezinárodnímu porozumění už není třeba ani předstírat. Řešit problémy pořadatelských států ale není ochotné ani mezinárodní společenství, které je považuje za problémy někoho jiného. Nestává se tak z údajně neutrálního sportu spíše prostředek legitimizace autoritativních zemí?

Zdroje:

Julie H. Liu, *Lighting the Torch of Human Rights: The Olympic Games as a Vehicle for Human Rights Reform*, (<http://scholarlycommons.law.northwestern.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1053&context=njihr>)

Zeman studentům: Nedělejme z olympiády politickou akci, (<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/258286-zeman-studentum-nedelejme-z-olympiady-politickou-akci/>)

Laura Smith-Spark and Nic Robertson, *Putin says gays 'can feel safe' at Sochi Winter Olympics* (<http://edition.cnn.com/2014/01/17/world/europe/russia-putin-sochi/>)

Laura Smith-Spark and Catherine E. Shoichet, *Video threat emerges amid security concerns over Sochi Winter Olympics*, (<http://edition.cnn.com/2014/01/19/world/europe/russia-putin-sochi/>)

Jean-François Ratelle, *The Sochi Olympics: Understanding Terroristic Threats Emanating From the Caucasus Emirate*, (http://www.huffingtonpost.com/jeanfrancois-ratelle/the-sochi-olympics-terror-threat_b_4585514.html)

Výhled na Sochi, foto: Casey Yee, zdroj: www.flickr.com/licenses/by-sa/2.0/

4) Česká republika a lidská práva

Kauza „stromkaři“ na cestě českou justici

Lenka Píčová

Na odborném semináři s názvem *The Challenges of Human Trafficking and the European Response*, pořádaném v prosinci Právnickou fakultou MU (KMEP), byl diskutován i současný český blockbuster týkající se obchodování s lidmi, kauza tzv. stromkařů [1].

Případ vykořisťovaných zahraničních dělníků, táhnoucí se již od roku 2009, byl již v českých médiích mnohokrát zmiňován [2], ke konečnému verdiktu ve věci však ani po čtyřech letech nedošlo. Nyní se kauza ocitla před Ústavním soudem a organizace, zaměřující se na migranty a lidská práva vůbec, netrpělivě očekávají výsledek. I v České republice se tak možná dříve či později [3] dočkáme prvního velkého rozhodnutí z oblasti obchodování

s lidmi. Paradoxní je, že osoby, které stojí za podvodným zaměstnáváním „stromkařů“, ve své činnosti i nadále pokračují a stále najímají dělníky převážně z balkánských států na práci v českých lesích. Zarážející na celém případu je i účast státního podniku Lesy ČR, pro který prostřednictvím pochybných subdodavatelských společností „stromkaři“ pracovali.

Celý příběh začal tím, že poté co mnoho zahraničních dělníků ztratilo v souvislosti s vypuknuvší hospodářskou krizí svoji dosavadní práci, hledali tyto lidé rychle další pracovní uplatnění. Této situace využila společnost Affumicata, která začala hromadně najímat na lesní práce nejprve vietnamské pracovníky, a později stejní podnikatelé pod hlavičkou dalších společností (Madera servicio, Wood servis Praha a další) najímali i dělníky z Rumunska či Slovenska. Při náborových akcích bylo přitom zneužito neznalosti češtiny či existenční tísně dotčených osob. Za těchto okolností byli zahraniční dělníci ochotni nechat se zaměstnat, podporováni navíc vidinou slíbených výdělků. Cizinci byli poté zaměstnáni v lesích, spravovaných státním podnikem Lesy ČR. Podmínky, za kterých pracovali, byly ovšem diametrálně rozdílné od těch, které jim byli přislíbeny a v některých případech museli pracovat 12 hodin denně, 7 dní v týdnu, bez odpočinku a za jakéhokoli počasí. Za práci navíc nedostávali dlouhodobě zaplacené. Opuštění lesních prací jim přitom nebylo umožněno buď kvůli neznalosti jazyka a prostředí, nedostatku finančních prostředků, nebo dokonce pod pohrůzkou násilí či vyhoštění ze země. V případě rumunských pracovníků navíc kromě vyhrožování došlo i k činům a dělníci byli k poslušnosti donuceni násilím ze strany dozorujících zástupců zaměstnavatele.

Většina dělníků nakonec nedostala zaplacené slíbené mzdy buď zčásti, nebo vůbec, a kvůli vypršení víz se museli vrátit zpět do jejich domovských států. Převládá mezi nimi přitom pocit, že snaha o nápravu nemá žádný smysl, české státní orgány jejich situace prakticky nezajímá a navíc v nich přístup českých podnikatelů vzbudil dojem, že jsou „občany druhé kategorie“, ačkoliv kromě Vietnamců se jednalo o příslušníky států Evropské unie.

Případu se v roce 2010 ujala advokátní kancelář Prague Attorneys, která podala trestní oznámení Vrchnímu státnímu zastupitelství v Praze s podezřením na trestný čin obchodování s lidmi dle definice českého trestního zákoníku [4]. Kauza byla ale postupně přesouvána, až skončila na obvodním státním zastupitelství, přičemž byla věc ještě předtím rozdělena na několik částí. Následně i přes řadu stížností na vedení šetření dospěla policie k závěru, že se jedná o civilní spor o nevyplacenou mzdu, prošetřování

Les, foto: Fagusinus, zdroj: Wikimedia Commons

trestního oznámení bylo odloženo a i státní zastupitelství odmítlo případ stíhat. Proti usnesením Policie ČR a státního zastupitelství proto nakonec Prague Attorneys podala jménem převážně slovenských a několika rumunských dělníků v prosinci roku 2013 ústavní stížnost.

Ačkoli je i ze strany stěžovatelů nyní spíše očekáváno odmítnutí stížnosti Ústavním soudem a připravována následná žaloba ke štrasburskému soudu, není vyloučeno, že Ústavní soud po rozhodnutí *Eremiášová a Pechová v. Česká republika* [5] přehodnotí svůj postoj k ústavním požadavkům na účinné prošetření trestních kauz. Současně jako impuls Ústavnímu soudu může sloužit i fakt, že ESLP ve své judikatuře definoval nucenou práci a pozitivní závazky státu ochránit oběti obchodování s lidmi a potrestat pachatele (rozhodnutí *C. N. v. Velká Británie, Rantsev v. Kypr a Rusko* [6]). V září 2013 byla také Českou republikou ratifikována Úmluva proti transnacionálnímu organizovanému zločinu a Palermský protokol [7], dokumenty OSN o postupu proti obchodování s lidmi a pašování migrantů, vytvořené v rámci boje proti transnacionálnímu organizovanému zločinu. Rovněž v judikatuře Ústavního soudu byl již vyjasněn pojem nucená práce [8], naděje na vnitrostátní vyřešení případu vykořisťovaných cizinců tak proto stále žije.

Poznámky:

[1] Ke kauze viz také dokument režisérky Daniely Agostini *Treeworkers Case* (2012).

[2] Například zde: iDnes.cz. *Kauza vykořisťovaných „stromkařů“ vážne, podezřelé firmy brzdí vyšetřování*. 11. 12. 2011 (http://zpravy.idnes.cz/pripad-vykoristovanych-zahranicnich-delniku-vazne-fh4-/domaci.aspx?c=A111205_174914_domaci_jj).

[3] V závislosti na tom, zda o věci rozhodne Ústavní soud, či kauza poputuje až k ESLP.

[4] Dle § 168 odst. 2 trestního zákoníku je obchodováním s lidmi přiměnění, zjednání, najmutí, zlákáání, svedení, ukrytí, zadržování nebo vydání osob k tomu, aby je jiná osoba, která bude mít z jejich práce prospěch, užila k nuceným pracím nebo k jiným formám vykořisťování. Ke zjednání oběti obchodování s lidmi musí být v případě zletilých osob zároveň použito některého z prostředků donucení vyjmenovaných v trestním zákoně násilí, pohrůžky násilí nebo jiné těžké újmy nebo lsti, zneužití omylu, tísně nebo závislosti.

[5] Stížnost č. 23944/04.

[6] Viz článek Lucie Otáhalové *Případ C. N. proti Velké Británii* v květnovém Bulletinu Centra pro lidská práva a demokratizaci.

[7] OSN. *United Nations Convention against Transnational Organized Crime and the Protocols*. (<http://www.unodc.org/unodc/treaties/CTOC/>).

[8] Plenární nálezn spis. zn. Pl. ÚS 1/12, ze dne 27. 11. 2012.

Olympijské hry v Soči a česká politika

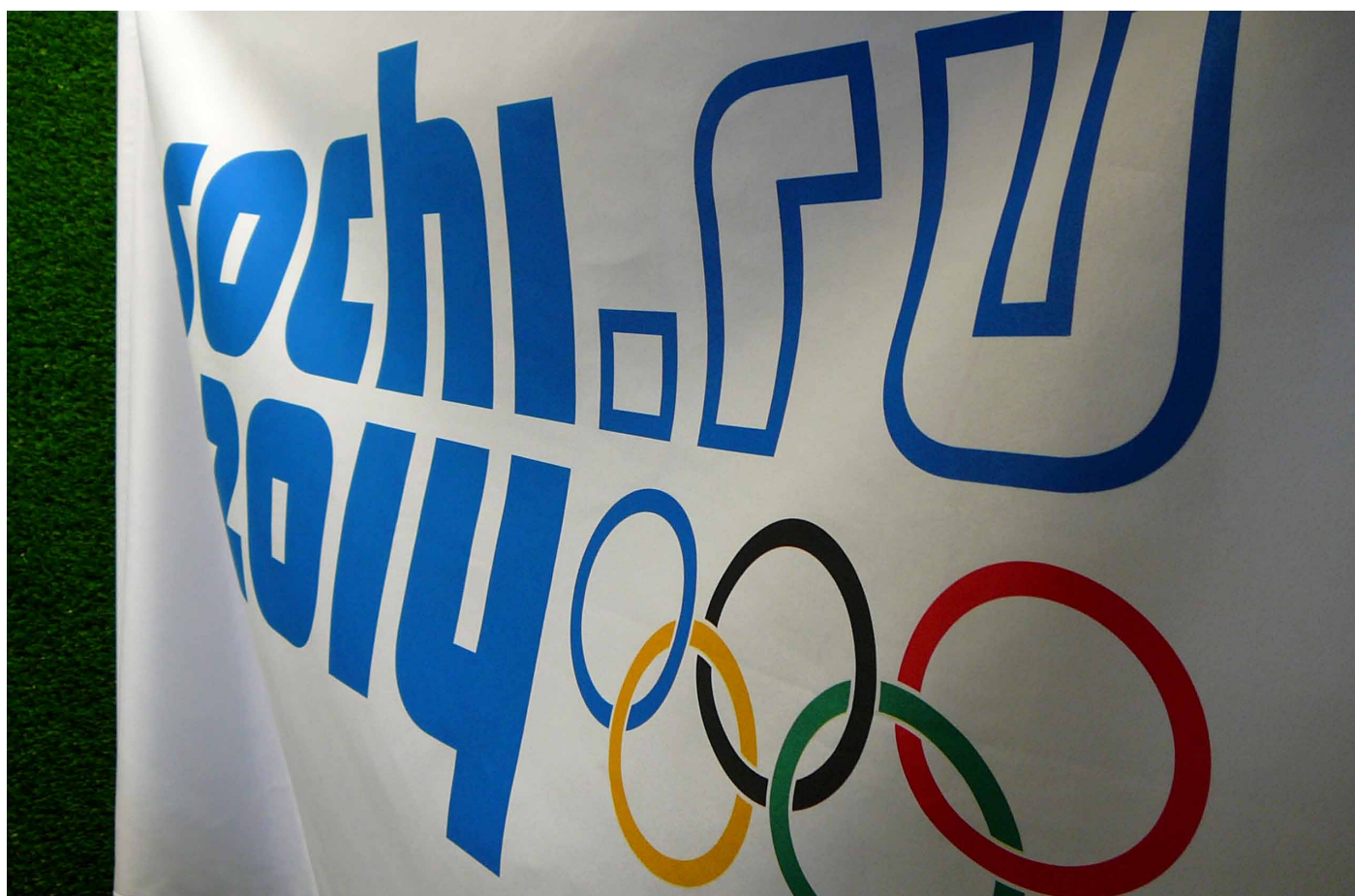
Jan Hejtmánek

Politika a sport. Na jedné straně lze souhlasit s názorem, že politické problémy by se neměly řešit v souvislosti s významnými sportovními událostmi, na druhé straně jsme již dlouhá desetiletí svědky toho, že právě sport je často využíván k vyjádření politických názorů. Domníváme-li se, že tyto praktiky zanikly s koncem studené války, jsme bohužel na omylu. K určité proměně ale došlo. V devadesátých letech přestal být sport arénou pro soupeření dvou mocenských bloků, politický náboj ale úplně nezmišlel. Diskuze se v posledních několika letech soustředí na problematiku dodržování lidských práv v zemích, kde se velké sportovní akce konají. Je tedy správné upozorňovat na porušování lidských práv v zemích, které pořádají například olympijské hry? A jak se k tomuto problému aktuálně staví čeští politici?

Celosvětově nejsledovanějšími sportovními akcemi jsou fotbalové mistrovství světa a olympijské hry. Obě tyto akce ale v současnosti nespojuje jen jejich atraktivita z hlediska sportovního, ale i obrovský marketingový a bohužel i politický přesah. S tím je nerozlučně spojen i výběr pořádajících zemí, respektive měst, který nikdy nebyl jen záležitostí čistě sportovní, ale především politickou. Nelze se poté divit, že výběr pořadatelů takovýchto akcí vyvolává diskuze a je podroben řadě kritických názorů. To byl v poslední době případ zejména olympijských her v Pekingu, fotbalového šampionátu v Kataru a neaktuálnější zimních olympijských her v Soči. Ve všech těchto případech je jedním z diskutovaných problémů i dodržování lidských práv v pořádajících zemích.

Podívejme se ale nyní podrobněji na olympijské hry v ruském Soči, které provází celá řada problémů. Tím na první pohled asi nejvýznamnějším jsou samotné náklady na uspořádání her. Ty původně měly činit přibližně 12 miliard dolarů, a už to by hry v Soči posunulo k vrcholu žebříčku nejdražších olympijských her v historii. Původní plány ale vzaly za své a konečné vyčíslení nákladů se zastavilo na částce vyšší než 50 miliard dolarů.[1] Nelze se tedy divit, že přípravu her provázejí obvinění z korupce ze strany opozičních politiků, novinářů, nevládních organizací i běžných ruských občanů.[2]

Megalomanský projekt her v Soči se nevyhnul ani četné kritice podmínek dělníků, kteří na stavbách spojených s hrami pracovali. Ruské bezpečnostní síly se také snaží doslova za každou cenu zajistit bezpečnost účastníků a návštěvníků her v dlouhodobě velmi neklidné oblasti. Na tom by samozřejmě nebylo nic špatného, nicméně praktiky ruských bezpečnostních složek jsou mnohdy za přípustnou hranicí.[3] Kromě těchto výtek přirozeně

Olympijské hry v Soči, foto: Toffler Am, zdroj: www.flickr.com

směřuje kritika i k dlouhodobému porušování lidských práv v Rusku, čemuž nepomohlo ani propuštění některých politických vězňů, které koncem minulého roku oznámil ruský prezident Vladimir Putin.

Ke všem těmto problémům se mezinárodní veřejnost staví poměrně vlažně. Kriticky se k porušování lidských práv v Rusku vyjádřila například členka Evropské komise Viviane Redingová, do Soči pak nedorazí ani nejvyšší představitelé USA, Německa, Francie či Velké Británie. A co na to představitelé české politiky? Prezident Miloš Zeman, který se na olympijské hry chystá, odmítl spojovat problematiku lidských práv a sportu. „Nedělejme z olympiády politickou záležitostí. Snažme se, aby se výhrady vůči porušování lidských práv říkaly při politických jednáních a aby se těmito výhradami nerušila sportovní soutěž, která by měla být pokud možno apolitická.“[4] Podobně se k problému postavila i vláda Jiřího Rusnoka. Ta dokonce odmítla podepsat otevřený dopis, v němž 23 evropských států požaduje dodržování základních práv sportovců i fanoušků v zemích pořadajících vrcholné sportovní akce.[5] Proti tomuto rozhodnutí vlády se sice ohradili například ministr zahraničí Jan Kohout nebo předseda TOP 09 Karel Schwarzenberg, nic to ale nezměnilo na tom, že Česká republika, která dlouhodobě staví svou zahraniční politiku právě na lidskoprávních tématech, zůstala tentokrát stranou.

Na jedné straně je zřejmé, že akce typu nuceného bojkotu ze strany sportovců, jak tomu bylo například v roce 1980 v Moskvě a o čtyři roky později v Los Angeles, nemají příliš smysl. Na druhou stranu nelze vidět nic špatného na tom upozorňovat v souvislosti s hrami na problémy, kterým dnešní Rusko čelí, a které se mnohdy v souvislosti s pořádáním her ještě zhoršily. Na jedné straně je tedy třeba rozlišovat čistě sportovní stránku her, do níž politika samozřejmě nepatří, na druhé straně tu ale nepochybně existuje i určitá politická dimenze, což koneckonců potvrzuje i sám Vladimir Putin, který se pasuje do role patrona her.

Poznámky:

- [1] Pro porovnání můžeme uvést, že například minulé zimní hry ve Vancouveru stály přibližně 25krát méně, podobně tomu bylo i v případě her v Salt Lake City a Turíně.
- [2] Yaffa, Joshua. *The Waste and Corruption of Vladimir Putin's 2014 Winter Olympics*. Businessweek, 2. 1. 2014.
- [3] Hornstra, Rob a van Bruggen, Arnold. *The Sochi Project*. (<http://www.thesochiproject.org/en/>)
- [4] Bruštíková, Andrea a Plechatá, Jana. *Lidská práva řešme mimo sport, hájil Zeman před studenty cestu do Soči*. Idnes.cz, 14. 1. 2014.
- [5] Šafaříková, Kateřina. *Rusnokova vláda: Homosexuály na olympiádě v Soči nepodpoříme*. Česká pozice, 20. 12. 2013.

Monitoring lidskoprávních publikací

Přehled aktuálních odborných článků o lidských právech

Veronika Bazalová – Michaela Kotalíková

Vnitrostátní právo

- Hapla, M.: Pojem legitimacy a krize lidských práv. Časopis pro právní vědu a praxi 3/2013.
- Herczeg, J.: Zásada veřejnosti a přístup médií na jednání soudu. Trestněprávní revue 1/2014.
- Hrušáková, M.: Dopad nového občanského zákoníku a předpisů souvisejících na řešení činů jinak trestných spáchaných dětmi do 15 let. Trestněprávní revue 1/2014.
- Pokorný, L.: K otázce právní regulace existence a činnosti zpravodajských služeb. Časopis pro právní vědu a praxi 3/2013.
- Skarková, T.: Vývoj konceptu nepřímé diskriminace ve Spojených státech amerických. Časopis pro právní vědu a praxi 3/2013.
- Zahumenská, V. – Zahumenský, D.: Zvukové záznamy z veřejných projednání a ochrana osobních údajů. Časopis pro právní vědu a praxi 3/2013.

Mezinárodní právo a právo Evropské unie

- Komendová, J.: Úprava agentur práce v normách přijatých Mezinárodní organizací práce. Časopis pro právní vědu a praxi 3/2013.
- Kučera, M.: Užití Úmluvy v obchodním právu. Bulletin advokacie 12/2013.
- Laciaková, V.: Kedy majú členské štáty aplikovať Chartu základných práv Európskej únie? Časopis pro právní vědu a praxi 3/2013.
- Svobodová, M.: Regulace lobbyingu v Evropské unii. Právní rozhledy 23-24/2013.

Rozsudky ESLP

- Adopce dítěte osobami žijícími ve stejnopohlavních svazcích. Právní rozhledy 1/2014.

Politologie, mezinárodní vztahy, zahraniční politika

- Šmída, J.: Uruguay: Legalizace marihuany jako důsledek politické změny. Mezinárodní politika, 16. 1. 2014.
- Strnad, V.: Bulharsko řeší prodej půdy cizincům. Mezinárodní politika, 21. 1. 2014.
- Bartoníčková, M.: GP Briefing: Etnický konflikt v Jižním Súdánu stále nedospěl ke svému konci. Global politics, 29.12.2013.
- Daniel, J.: GP Briefing: Rozšiřování konfliktu v Sýrii do okolí?. Global politics, 13.1.2014.
- Pačka, R.: Michael N. Schmitt: Tallinn Manual on the International Law Applicable to Cyber Warfare. Global politics, 25. 1. 2014.

Kursy humanitárního práva

Úřad ČČK Praha uskutečňuje vzdělávací program pro pedagogické pracovníky: **Základy mezinárodního humanitárního práva** (se zaměřením na šíření mezinárodního humanitárního práva) podle akreditace Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR č.j. 41371/2011-25-930

Školení v rozsahu 20 hodin je určeno pedagogickým pracovníkům (především učitelům základních a středních škol), ale i ostatním zájemcům z řad veřejnosti, ozbrojených sborů, žurnalistů, HZS, ČČK a dalším.

Přihlášky přijímá a bližší informace poskytne: Úřad ČČK Praha, Thunovská 18, 118 04 Praha 1, e-mail: [mhp\(a\)cervenkykriz.eu](mailto:mhp(a)cervenkykriz.eu), tel. 251 104 216.

» Nejbližší termín kursu: **30.5.-1.6. 2014, Vyškov**

Bližší info a přihlášení na
www.cervenkykriz.eu/humanitarnipravo

www.centrumlidskaprava.cz

Centrum
pro lidská práva
a demokratizaci

Bulletin vydává Centrum pro lidská práva a demokratizaci
Adresa redakce Hubert Smekal, Joštova 10, 602 00 Brno, Česká republika
webové stránky centrumlidskaprava.cz | **e-mail** info@centrumlidskaprava.cz
tel. 549 498 264 | **Redakční rada** Hubert Smekal (editor), Lukáš Hoder, Kateřina Uhlířová, Linda Janků | **Sazba** Michaela Kašperová | **ISSN** 1804-2392.